

Data publikacji: 02.05.2022

Autor: Marta Chwedeńczuk, Barbara Turska

Inne spojrzenie na TIK

Przyczyna i skutek odnosi się do idei, że działanie powoduje reakcję. Dzieci z poważnymi problemami ruchowymi, poznawczymi, sensorycznymi i komunikacyjnymi mają bardzo mało naturalnych okazji do przejęcia kontroli nad własnym życiem. W efekcie może pojawić się tzw. „wyuczona bezradność” – przekonanie, że czyny człowieka nie mają wpływu na wynik zdarzenia. Rolą nauczycieli edukacji specjalnej jest jak najpełniejsze zaktywizowanie i danie uczniom możliwości wpływu na własną sytuację.

Możliwość kontrolowania swojego życia dla większości ludzi jest oczywistością. Dzieje się to poniekąd naturalnie. Już od urodzenia, wpływając na otoczenie poprzez różnego rodzaju działania i komunikaty, dzieci rozwijają własną sprawczość, np.: płacz niemowlęcia powoduje wzięcie go przez rodzica na ręce. W toku wielu doświadczeń około 3-4 roku życia wykształca się uświadomione poczucie wpływu na otoczenie. Dzieci uczą się być wewnątrzsterowne, czyli pewne swoich umiejętności i kompetencji. Wiedzą, że swoimi słowami lub czynami mogą spowodować, że coś się wydarzy – proszą, żądają, wyrażają swoje zdanie, protestują, itd. Uświadomiona idea przyczyny i skutku jest zatem motorem napędzającym rozwój.

Komunikacja jako warunek bycia sprawczym.

Dlaczego jest to tak ważne dla komunikacji? Komunikacja polega na wywieraniu wpływu na naszego słuchacza. Bez wiedzy, że możemy wpływać na otaczający nas świat, trudniej jest zrozumieć cel komunikowania się.

"Jeśli wszystkie moje rzeczy miałyby zostać mi odebrane z jednym wyjątkiem, wolałbym zachować moc komunikacji, ponieważ przez nią wkrótce odzyskałbym całą resztę".

Daniel Webster

Niezbędnym sposobem na wyrażanie siebie jest umiejętność zakomunikowania tego, co się chce. Bardzo pomocne w przypadku osób z poważnymi problemami w

komunikowaniu się są systemy, strategie, narzędzia i urządzenia komunikacyjne wspierające porozumiewanie się (AAC).

AAC jest prawem i koniecznym elementem nauczania uczniów z poważnymi problemami w komunikowaniu się. Wszystkie obszary rozwoju (językowy, społeczny, poznawczy, emocjonalny) zależą od komunikacji. Trudno czegoś uczyć bez możliwości porozumiewania się nauczającego z uczniem. Dla uczniów, którzy nie mają kontroli nad jakąkolwiek częścią własnego ciała, dedykowane są narzędzia umożliwiające wzrokowy dostęp do AAC. Od bardziej tradycyjnej ramki tzw. E-tranu po niestandardowe systemy śledzenia wzroku eyetracking, np: PCEye 5, C EYE.

Urządzenie śledzi ruchy gałek ocznych wykonywane przez daną osobę, odtwarzając jej spojrzenie na ekranie jak ruchy myszy. Eyetracking jest potężnym narzędziem dla uczniów ze złożonymi potrzebami. Zdecydowanie daje szansę na większą niezależność. Należy jednak pamiętać, że samo urządzenie nie będzie działać. Zanim uczeń będzie w stanie samodzielnie się porozumiewać, musi przejść przez wiele faz przygotowujących do samodzielnej obsługi urządzenia i oprogramowania komunikacyjnego. Wymaga to angażujących, spójnych i systematycznych oddziaływań całego zespołu terapeutycznego oraz współpracy rodziny.

Autorefleksja

Zajęcia przeprowadzone zostały z uczniem klasy 5-tej szkoły podstawowej specjalnej. Tematem lekcji była wzrokowa kontrola przyczynowo-skutkowa z angażującymi utworami muzycznymi. Uczeń dotychczas używał do porozumiewania się E-tranu z przyczepionymi symbolami PCS. Aby zwiększyć niezależność i samodzielność ucznia zaplanowano wdrażanie ucznia do wzrokowej obsługi zaawansowanych technologicznie urządzeń i laptopa z syntezą mowy.

Podczas zajęć wykorzystałam dotychczasowy sposób komunikowania się ucznia, jak również urządzenie do sterowania laptopem za pomocą wzroku PCEye 5 z oprogramowaniem Communicator 5. Celem działań było przygotowywanie wzroku ucznia do dalszej komunikacji i uczenia się poprzez zwiększenie indywidualnego dostępu do urządzenia (fiksowanie wzroku) i poprawę umiejętności dokonywania wyborów. Na początku zajęć skupiłam się na umiejętnościach wyrażania potrzeb ucznia i ich zabezpieczenia. Chłopiec poprosił o picie wskazując symbol PCS na E-tranie. Oczywiście dostał napój, aby ugasić pragnienie. Utwierdziłam go w ten sposób, że komunikacja ma moc. Następnie wspólnie odczytaliśmy wizualny temat lekcji, co miało za zadanie poinformowanie ucznia, co się z nim będzie działo. Mógł wyrazić sprzeciw lub zaaprobować. Przyjął propozycję entuzjastycznie. Więc mogłam przejść do pozycjonowania. Uczeń znajdował się na środku pokoju i siedział

w swoim wózku. Wózek był lekko przechylony do tyłu. Laptop z urządzeniem PCEye 5 został umieszczony na chwycie/ stojaku i przechylony tak, że znalazł się nieco nad głową ucznia. Odległość urządzenia od oczu wynosiła 40 cm. Pozycjonowanie było kluczowe podczas korzystania z laptopa. Jeśli chłopiec osuwał się na bok, jego oczy nie znajdowały się na środku ekranu, a urządzenie nie mogło śledzić wzroku. Następnie włączyłam specjalistyczną dynamiczną tablicę z wyświetlaczem z czterema ikonami przedstawiającymi ulubione piosenki ucznia. Po czym zademonstrowałam, jak można aktywować muzykę. Uczeń na początku aktywował odtwarzanie muzyki przypadkowo. Odpowiednio motywowany, po kilku próbach, był w stanie aktywować ikony zgodnie z zamiarem. Żeby ćwiczenie obejmowało ruch oczu po całym ekranie, po 40 sekundach następowało zatrzymanie muzyki i za każdym razem ikonka znajdowała się w innym miejscu na ekranie. Trudności pojawiały się wtedy, gdy podczas pauzy ikona znajdowała się w prawym górnym rogu. Co dało mi informację na temat rodzaju projektowania kolejnych pomocy komunikacyjnych. Myślę, że zajęcia spełniły swoją rolę. Poczucie sprawczości i samostanowienie dawało uczniowi wiele radości i zdecydowanie działało motywująco. Pytany, czy chce jeszcze, czy koniec, za każdym razem wskazywał symbol jeszcze. Ponadto przez długi czas był w stanie samodzielnie podnieść opadającą głowę, co wymagało od niego dużego wysiłku.

Zapraszam do zapoznania się ze scenariuszem lekcji zamieszczonym poniżej artykułu.

Marta Chwedeńczuk

nauczycielka w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2 w Lublinie

Komentarz obserwatora

Zajęcia przeprowadzone przez Martę Chwedeńczuk odbyły się w atmosferze pełnej życzliwości i akceptacji ucznia. Podczas zajęć zrealizowane zostały zamierzone cele. Motywujące aktywności, stałe zachęty słowne oraz pochwały spowodowały większą uważność i skupienie ucznia na działaniu. Coraz sprawniej i precyzyjniej fiksował wzrok na wybranych przez siebie ikonach, a co najważniejsze, mógł działać zupełnie sam. Wykorzystane zostały bardzo wartościowe metody i techniki pracy oraz dostosowane do potrzeb i możliwości ucznia pomoce dydaktyczne TIK.

Pliki do pobrania

[M_Chwedenczuk_scenariusz pdf, 1.21 MB](#)

[Powrót do poprzedniej strony](#)

[Poprzednia](#)
[Strona](#)
[Następna](#)
[Strona](#)